

БИБЛИО 10596
ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК
Л. Бр. 10596
П. Бр.

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ — ОДЕЉЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

ИНСТИТУТ ЗА ЈУЖНОСЛОВЕНСКЕ ЈЕЗИКЕ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У
НОВОМ САДУ

МАТИЦА СРПСКА

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ У БЕОГРАДУ — ОДСЕК ЗА ЈУЖНОСЛОВЕНСКЕ ЈЕЗИКЕ
И ОПШТУ ЛИНГВИСТИКУ

ЛЕКСИКОГРАФИЈА И ЛЕКСИКОЛОГИЈА

ЗБОРНИК РЕФЕРАТА

Уређивачки одбор

др Даринка Гортан-Премж, др Ирена Грицкат, др Јован Кашић, др Драгољуб
Петровић, др Митар Пешикан, др Светозар Стијовић и др Драго Ђупић

Одговорни уредник

ДРАГО ЂУПИЋ

БЕОГРАД — НОВИ САД

1982

НЕШТО О ОБРАДИ КТЕТИКА У НАШИМ САВРЕМЕНИМ РЕЧНИЦИМА

Да је ономатичком лексичком фонду место у стандардним речницима нашег језика било је лексикографима јасно одавна. Већ и у првом издању Вуковог Српског рјечника налазимо, отуда, податке о личним, географским и другим именима, онима, дакако, које је Вук чуо у народу. Истина, то нису увек баш имена која су у Вуково време живела у народу (као на пример — *Вечерин*, *Ламенка* и др.) нити, пак, у Рјечнику увек има свих оних имена које је Вук морао знати (занимљиво је, на пример, да у њему недостају имена Вукових родитеља — *Стеван* (Стефан) и *Јегда*). Па иако је отуда „грађа о личним именима у Рјечнику неупотребљива као извор о ономастици Вуковог времена и средине” (П. Ивић, О Вуковом Рјечнику из 1818. године, Просвета, Београд, 1966, стр. 81), сама чињеница да таквог материјала у њему има — свакако је од својеврсног значаја. Одређени недостаци запажени су код Вука и у обради географских назива и имена, који су у извесним случајевима или наведени без значења (као *Барат*, *Винош*, *Власенице* и др.) или са непрецизном информацијом (као: *Бегеј* — означено као место у Банату; у другом издању исправљено у „река”, или *Дувно*, *Кладуша* — који се везују за Далмацију уместо за *Босну* и др.; исп. о томе детаљније у П. Ивића, исто, 92) — што је, с обзиром на оскудна географска знања тога времена, и схватљиво — начин обраде ономастикона и њихових морфолошких деривата као да су у многоне послужили за узор каснијим лексикографима на нашем терену. Треба овде додати и то да је Вук у своје Рјечнику, осим оних форми које је сматрао стандардним, редовно показивао и варијанте, уколико је, наравно, за њих знао. Занимљиво би било показати однос тих варијаната према данашњем стању ствари, што ми овом приликом нећемо чинити. Ипак, да, илустрације ради, подсетимо да је Вук у Рјечнику регистровао и форму *Београд* — са напоменом да се то говори у Ресави и у Срему, али и форму *Бијоград* — с ознаком да се то говори у Ерцеговини, и самим тим, ваљда, све остале обличке деривате показивао само у „херцеговачкој” варијанти, тј. етник *Бијограђац*, *-граца* (са примером из народне песме: То гледају Турци Бијограци), ктетик *бијоградски*, те етник *Бијограђанин* с упућивањем „*vide* Бијограђац” — што, свакако, не одговара данашњем језичком стандарду, док одговарајућих дериватских образовања од варијанте *Београд* у Вуковом Рјечнику нема.

Остављајући по страни друге случајеве, можемо већ и из овога закључити двоје: 1. да је Вук имао у виду значај ономастичког материјала и потребу његове верификације у оквиру стандардног лексичког фонда и 2.

да је осећао потребу — не само да уз лексеме покаже њихову географску распрострањеност и распоређеност, већ и да их одреди по њиховој стандардној вредности и употребљивости и да тиме, са свога становишта и језичког осећања сугерира нормативност датог облика. Није, дакако, потребно овом приликом разматрати подробније тај Вуков став, јер је он у складу са његовим општим третманом лексике која није из његовог дијалекта. Битније је запазити да је већ у својим првим корацима Вук осећао потребу да и у границама ономастичке лексике одреди фонетске и морфолошке одлике и тип распрострањености, чиме као да сугерише идеју по којој лексикограф не остаје само на терену пуког регистратора појава већ преузима на себе дужност и неке врсте арбитра у погледу њихове стандардизације и нормирања.

Зауостављајући свој поглед само на обради ктетика, ми већ на првим примерима њихове презентације запажамо изванредан схематски поступак у Вуковом Рјечнику. Вук редовно, ваљда, у првом издању речника, а тако ће поступати углавном и касније, ктетике дефинише само немачким односно латинским дефиницијама. Када су облици изведени наставком типа *-скѿ*, *-скѧ*, *-скѢ* указује, поред придевског значења, и на одговарајуће прилошко (по систему: *банатски* 1. *Banater* и 2. *banatisch*).

Савремени лексикографи нису увек настављали Вуковим стопама, мада се може рећи да се нису ни битно од њега удаљили.

Оно што нам, међутим, из данашње перспективе лексикографа изгледа значајно јесте одговор на питања: 1. шта од постојећег или расположивог материјала ове врсте уносити у речник, 2. како се опредељивати у погледу њихове нормативности и стандардности евентуалних морфолошких варијанти и творбених структура и 3. како поступати у лексикографској обради и дефинисању ових лексема.

Што се тиче првог питања — шта од расположивог фонда уврстити у један вокабулар тезаурус — одговор свакако зависи од амбиција које дати речник има. Ипак, било о каквом речнику да се ради, данас је све јасније да ономастички материјал, пре свега регистрација топонима, етника и етнонима као год и ктетика, постаје у њима све потребнији. У савременој ери разуђених локалних и међународних контаката и комуникација најразличитије врсте (путовања, преношење вести, разноврсна кореспонденција и друге растуће потребе дана) постављају пред филологе и посебно пред лексикографе све веће и комплексније захтеве. При томе не треба посебно ни наглашавати да регистровање само домаћих ономастичких лексема, нарочито географско-административних, не може бити довољно. Живимо у времену када се човекове опсервације не граниче домаћим просторствима, када у круг свакодневних сазнања улазе информације са свих предела земљине кугле. За нас су ту посебно интересантни бројни ономастикони сваке врсте који стално и незадрживо навиру у језик. Разумљиво је отуда што неки данашњи речници чак издвајају на посебно место, у посебан одељак лексеме са називима држава, градова, мора и других сличних појмова. Ипак, ова појава још није и типична. Наши велики и значајни речници држе се доста резервисано према лексцици овога типа, нарочито оној коју нам свакодневица доноси из региона изван наших територијалних граница, са језичког терена који није наш, домаћи. Затвореност у властите оквире, ограничавање искључиво или претежно на властити језички материјал у сваком па и на

лексикографском терену представља својеврсни анахронизам и губљење корака са временом у којем живимо. Степену културе, а и потребама дана савременог човека не може, рецимо — да то само илустрације ради наведемо — одговарати чињеница што се у Речнику српскохрватског књижевног и народног језика САНУ или у Речнику српскохрватског књижевног језика Матице српске и Матице хрватске не налази лексем *Андалузија*, име чувене покрајине на југу Шпаније, односно његов ктетик, који се, да у овом тренутку и то узгред поменемо, налази забележен у речничком делу Правописа српскохрватског књижевног језика у форми *андалузијски*, док се у текстовима дневне штампе и другим изворима налази и на облик *андалужански*, а у стручној литератури се наводи да је „довољно потврђен и [облик] *андалушки*” (Стј. Бабић, Суфиксална творба придјева у савременом хрватском или српском књижевном језику, Рад ЈАЗУ 344, Загреб 1966, 101). Или, док у Матичином Речнику имамо забележен етник *Аустралијанац* и одговарајући топоним *Аустрџлија* (одн. и *Џустрџлија*) његов ктетик изостаје иако ће свако коме то устреба посегнути за речником да би се обавестио гласи ли придев од овог имена *аустралијски*, *аустралијански* или како неки (Стј. Бабић, *ib.* 100) наводе — само *аустралски*. Речник САНУ уз *Аустрџлија* даје само облик *аустрџлијскѝ* за придевску изведеницу, а Правопис поред *аустрџлскѝ* (*аустрџлскѝ*) бележи као равноправну и форму *аустралијански*. Дакле, у три извора три различита податка, а у речнику Матица о томе помена и нема.

Списак оваквих примера могао би бити знатан и подужи, али и само ово указује на појаву која би, по свему судећи, морала бити ревидирана у правцу настојања да се међу лексемама у савременим речницима нађу у највећој мери заступљени топономастички лексисици и њихови ононимски деривати, нарочито они који се тичу географских региона изван наших граница, јер у модерно доба властите територијалне границе у многим па и лексикографском смислу не могу представљати мерило селективности језичке грађе.

Друго питање — како се одредити у погледу стандардности и нормативности ономастичких лексика, пре свега мислимо на њихова придевска образовања — далеко је сложеније и теже. У ствари, у овоме се питању крије још једно, а то је — треба ли уопште један вокабулар да разрешава овај проблем, тј. треба ли лексикографско дело да буде само регистар појава или и њихов регулатор, дакле, да буде књига која ће не само показати чињенице и материјал језика са морфолошког и семантичког становишта већ која ће бити и арбитар или саветник у питањима стандардности и нормативности лексичких образовања у оним случајевима када се у језику нађу дублетне форме или ривалска обличка образовања. Позитиван одговор лексикографа, без сумње, би наишао на одобравање публике. Међутим, овакав захтев лакше је поставити него на њега ваљано одговорити, поготово када су по среди савремени процеси творбе, посебно они који настају у вези са страним језичким наносом. Мераодавније одређење лексикографа у оваквим случајевима треба у ствари да се наслања на претходна изучавања датих процеса, заснива на свестраној и стручној анализи постојећих закономерности, творбеној продуктивности постојећих модела, категоријских случајева и сл., што се у неким земљама управо и чини пре него што се приступи изради речника. У нашим приликама, међутим, овакава би претходница значила безусловно успоравање темпа у изради речника.

Али, с друге стране, она намеће потребу све бржег и ефикаснијег истраживања која би довела до утврђивања система и закономерности у творби ктетика, посебно с нормативне тачке гледишта. Из те области у нас постоји изванредан број добрих и запажених радова, таквих као што су на пример П. Скока, Придјевске изведенице од географских назива (Језик, св. 2, Загреб 1954, 33—37) — у којем се анализирају извесни спорни случајеви, или М. Храста, О творби посесивних придјева на -ски од земљописних имена (Језик, књ. 2, св. 2, Загреб 1953, 47—49), у којем се указује на извесне фонетско-правописне проблеме и др. Посебно треба поменути и указати на ванредно користан и значајан студијски рад Стј. Бабића, Суфиксална творба придјева у савременом хрватском или српском књижевном језику, опсежну монографију која завређује највећу пажњу као исцрпан преглед придевских образовања заснован на обиљу материјала и анализиран и са семантичких диференцијалних позиција, те и на најновија истраживања која су у току, нарочито у загребачком филолошком кругу. Ипак, рекло би се, немамо још увек неопходан, а ни увек потпун увид у целу проблематику и у право стање ствари.

Свестан да је проблематика огромна и готово неисцрпна, покушао сам да у овај мах своју пажњу зауставим на неким странама система творбе ктетика који се образују наставаком -ски од именица са суфиксалним -ија (-ia). Овим питањем, узимајући у обзир број слогова, бавио се и В. Гортан у чланку под насловом О творби придјева од именица на -ија (Језик, књ. 3, стр. 110—113) и В. Рожић у свом раду под насловом Мјесне властите именице за чељад и придјеви од мјесних именица у хрватском језику (Рад ЈАЗУ, књ. 162, Загреб 1905, 135—185), али је са својим проматрањем, како вели Стј. Бабић, стао на пола пута (ib. 101). Тако и поред вредних опсервација детаљну слику схеме немамо. Отуда и моје амбиције не иду даље од жеље да разрешавању проблема допринесем проматрањем макар и само једног од низа случајева које структура савременог језика испољава.

Када су у питању ктетизи изведени од именица на -ија, Стј. Бабић наводи списак неких од великог броја назива земаља, покрајина и места који градећи ктетик „одбацују наставак -ија” (као: *абесински, албански, анадолски, аркадски* . . . итд.), те мањи списак ктетика који се формирају од именица са завршетком на -ија али „не одбацујући га” (као: *александријски, аустријски, азијски, банијски, белгијски, филаделфијски, галицијски, грузијски, идријски, индијски, калабријски, калифорнијски, кенијски, колумбијски, либијски, медијски, метохијски, нубијски, перзијски, сиријски, софијски, шумадијски* . . . итд.). Узрок томе Стј. Бабић види, саглашавајући се са В. Гортаном, у броју слогова: тросложни ктетизи га не одбацују, а вишесложни одбацују, односно допуњујући овај критеријум гласовним разлозима: „завршетак -ија не одбацују оне именице од којих би тако добијена основа створила гласовну запреку за додавање суфикса -ски”. Уз ово Бабић само кратко напомиње да има „неколико придева” и у дублетним образовањима, као: *холандски* и *холандијски*, али зато само *нормандијски* (од Нормандија), а од *Бургундија* само *бургундски* и додаје да „скупина -ндск- додуше јесте за наш језик необична и било би нормалније да такве именице не добију -ија, али се двојакости јављају због све већег броја именица са завршним -нд-” (типа *андски, исландски* и сл.) (ib. 101).

Не поричући вредност ових закључака, рекли бисмо ипак да овакво уочавање чињеница није, бар у овом случају, увек у складу са материјалом језика. Структурално гледано, овде је запостављена чињеница да се српско-хрватски ктетик образује не само од топонима и хоронима (назива места, предела, земаља и сл.) већ исто тако и од етника (имена становника дотичног места, предела, земље, државе и сл.) или од етнонима (лексеме којом се обележава национална или етничка припадност), дакако — најчешће од основе тих речи (која у неким случајевима може бити идентична за сва или бар за два оваква ономастичка лексика). У пракси се, међутим, ктетик ипак најчешће образује од основе топонима (што је констатовао и П. Скок), али су и образовања од основе етника или етнонима такође евидентна, мада у неким случајевима и мање уходана и уобичајена. Када се, дакле, говори о творби ктетика — мора се у ствари имати на уму не само топоним (у нашем случају именица на *-ија*) већ упоредо с њим и одговарајуће образовање етника (за чије образовање, међутим, постоји више творбених суфиксалних модела). За практичаре и лексикографе из овога проистиче још једно питање — у којим случајевима налазимо или треба да претпоставимо латентно присуство дублетних форми и којој од њих дати, евентуално, предност? Да би се постојање ривалских образовања ктетика утврдило и нормативно могло одмеравати, у сферу проматрања мора ући систем творбе етника од топонима и хоронима са завршетком на *-ија*, утолико пре што ми о законитостима те творбе немамо увек јасно изведене закључке. Користан прилог разрешавању дилема ове врсте представља рад М. Пешикана — О грађењу имена становника у односу на имена земаља и места (Наш језик, књ. 9, св. 5—6, Београд 1958/59, 196—205). Пешикан систем творбе, репертоар етничких суфиксалних образовања и елементе дистрибуције суфикса којима се етници образују доводи у везу с таквим критеријумима као што су старина топонима, гласовни склоп, број слогова у њима и др. У светлу ових разматрања наше питање се проширује, оно се не своди само на то да ли се при творби ктетика „одбацује наставак *-ија*” или не, већ и на питање — образује ли се ктетик од етника или од топонима, па и не само то, већ — и од које и какве основе њихове?

Покушао сам да на ова питања потражим одговор. Материјал језика којим сам располагао указивао је на следеће тенденције:

Када су у питању ктетици изведени од топонима на *-ија* можемо рећи да је њихово морфолошко понашање двојако:

1. у једним случајевима топонимски суфикс *-ија* не улази у структуру ктетика, а ни етника, као у примерима типа:

Зеланд /ија/ -јанин одн. -ски, *Холанд*/-јанин одн. ски, *Албан*/-ац одн. -ски, *Етиоп*/-љани одн. -ски. *Шпан*/-ац одн. -ски, *Каталон*/-ац одн. -ски, *Македон*/-ац одн. -ски итд.

2. У другим случајевима суфиксално *-ија* у топонимима чини интегрални део и етника и ктетика, као у примерима типа:

Белгиј/-анац одн. -ски, *Персиј*/-анац одн. -ски, *Азиј*/-ат одн. -ски, *Кениј*/-ац одн. -ски, *Аустралиј*/-анац одн. -ски, *Индиј*/-ац одн. -ски, *Либид*/-ац одн. -ски, *Персиј*/-анац одн. -ски, *Сириј*/-ац одн. -ски, *Баскиј*/-ац одн. -ски, *Етиопиј*/-ац одн. -ски.

3. Трећу групу представљају, међутим, случајеви код којих се ктетик гради — не од основе топонима већ од основе етника. Такви су на пример:

Венециј/-анац, али венецијан/-ски, Фенич/-анин (<Феник + јанин), али феничан/-ски, Индонез/-анин (<Индонез-јанин), али индонезан/-ски, Далмат/-инац, али далматин/-ски, Србиј/-анац, али србијан/-ски, Полинеж/-анин (<-з + јанин), али полинежан/-ски, Лапланд/-јанин, али лапланђан/-ски итд.

Већ и само на основу језичког осећања није тешко запазити да се неки од наведених типова ктетика могу јавити и у другим облицима образовања. Тако, поред *холандски* налазимо и *холандијски*, поред стандардног *новозеландски* налазимо и *новозеландијски* и *новозеланђански* — све варијанте из прве типске групе. И у другој типској групи можемо очекивати колебања: поред *белгијски* још и форму *белгијански*, уз облик *азијски* налазићемо и форму *азијатски* и др. У свим овим случајевима ради се, дакако, о колебању између образовања ктетика од топонима односно, у другом случају, од основе етника. Ако је по среди образовање преко етника, онда најпре треба утврдити у сваком појединачном случају — какве су могућности и законмерности по среди, па сходно тој ситуацији тражити и решења за одговарајућу форму ктетика. Ову различитост творбе ктетика и дистрибуције творбених наставака показао је М. Пешикан у поменутом раду. Тако, рецимо, наставком *-јанин* граде се, по њему, етноними чија се основа не завршава сонантом већ пре свега сугласницима *t* односно *đ*, па ће и ктетик од таквог етнонима зависити од те чињенице.

Друга група случајева — када и етник и ктетик задржавају целу основу — тиче се оних топонима чија би се основа одбацивањем наставка *-ија* завршавала или сугласником *s* односно *ш* или сугласницима *k*, *g* или *x*. Код њих се због гласовних неприкладности, одн. условних фонетских промена до којих би дошло у непосредном додиру сугласника основе и наставка *-ски*, ктетик радије гради или од целог топонима, дакле од форме на *-иј* па имамо облике: *белг-иј-ски*, *перс-иј-ски*, или у другом случају, мање обичном, облик ктетика се гради од основе етника, као у примерима типа: *перс-иј-ан/ац/-ски*, *белг-иј-ан/ац/-ски* и др.

Трећа група случајева обухвата ситуацију у којој се придев на *-ски* твори најчешће само од основе етника. Ово је редовна појава онда када се одговарајући етник изводи наставком *-ац* односно *-анац*, типа *србијан/ац/-ски*, *далматин/ац/-ски*, *венецијан/ац/-ски* и сл., тј. онда када су, како утврђује М. Пешикан, по среди топоними чија се основа завршава сонантом, у којем случају је *-ац*, *-анац* наставак у етника скоро без изузетка. Разуме се, ово је дистинктивно у оним случајевима у којима се основа топонима без *-ија* и основа етника разликују; у многим другим случајевима, међутим, те две основе су међусобно једнаке, као у: *Каталон/-ија* одн. *-ац*, *Арагон/-ија* одн. *-ац*, *Летон/-ија* одн. *-ац* и др.

На посебно се место могу издвојити случајеви оних топонима у којих би основа после одбацивања суфикса *-ија* остала једносложна. Од таквих се топонима и етник и ктетик граде по правилу од пуне основе топонима, дакле од основе са завршним *-иј-*, као у примерима типа: *Либ-иј/-ац* одн. *-ски*, *Кен-иј/-ац* одн. *-ски*, *Баск-иј/-ац* одн. *-ски*, *Бан-иј/-ац* одн. *-ски*, *Норд-иј/-ац* одн. *-ски*, *Нуб-иј/-ац* одн. *-ски*, *Замб-иј/-ац* одн. *-ски* итд.

Из свега овога можемо закључити да се ктетик ипак првенствено гради од основе топонима, али и од основе етника. Форма дублета у директној је вези и зависности од законитости које се тичу образовања етника. Иако налазимо и практичних и теоријских могућности за формирање два или

чак три облика ктетика, најчешће се то своди само на једну од њих у погледу уходаности и примарности са становишта стандарда, па се то може одговарајућим лексикографским поступком показати и у речнику.

Треће питање које смо у овом раду поставили јесте — како придеве овога типа лексикографски и семантички третирају и обрађивати у оквиру општег корпуса речника? Ово утолико пре што је досадашња пракса углавном склона таквој схематизацији њихове обраде која их, практично, сврстава у групу лексема са тзв. граматичком дефиницијом (типа „који се односи на . . .” „који је у вези са . . .” и сл.), што придеви овога типа уопште, рекли бисмо, не завређују. Најпре треба подсетити на чињеницу да дублетна образовања типа *аустријски* : *аустријански*, *белгијански* : *белгијски* иако морфолошки различити (један је од топонима, други од етника) увек — у погледу своје основне семантичке садржине — значе једно те исто и у том погледу не представљају никакве опозиционе или корелативне форме. Увек се истовремено или подједнако односе како на саму регију тако и на њено становништво. Сасвим је, дакле, произвољно, рецимо, ктетик *београђански*, *-а*, *-о* дефинисати онако како је то учињено у првој књизи Речника САНУ, тј. тако да он значи „који се односи на Београђане, који је својствен Београђанима”, да би се, с друге стране, топонимска форма *београдски* у истој књизи речника дефинисала „топонимично”, са „који припада Београду; који је својствен Београду; који је као у Београду”. Матичин речник у овом конкретном случају не исправља нарочито ствари, сем утолико што облик *београђански* региструје као контролну одредницу с упућеницом „види београдски”, да би форма „београдски” била дефинисана са „који се односи на Београд, који је као у Београду” при чему је семантичка веза придева са становништвом, Београђанима, игнорисана као значењски потенцијал дате речи. Ово, ипак, није редовна пракса, мада је веома уходан манир да се и у једном и у другом речнику дефиниција ограничава само на појам локалитета (исп. у Речнику САНУ *s. v. загребачки*: „који се односи на Загреб, који припада Загребу”, или, у Речнику Матића: *скопски* — „који се односи на Скопље, који припада Скопљу” и сл.). Међутим, у Речнику Матића изванредан корак ка тачнијем приказивању ствари запажамо у дефиницији уз придев „српски”, која гласи: „који се односи на Србе и на Србију” — дакле хибридно, са обе релевантне семантичке компоненте; битнији напредак представља дефиниција придева *турски* уз који су у Речнику Матића српске показана чак и посебна значења под одговарајућим тачкама и подтачкама. Тако се под значењем 1. каже да овај придев значи „који се односи на Турке и на Турску, који припада Турцима и Турској”, па се цитирају одговарајуће синтагматске потврде, као: ~ језик, ~ народ, ~ феудализам, док се под тачком 2. вели да значи исто што и „*исламски*, *мухамедански* (о вери)” и, најзад, под 3.а. — да се овај ктетик налази „у саставу ботаничких и зоолошких назива” типа ~ вишња, ~ кос и др. и, под 3.б., „у називу боја”: ~ белило, ~ црвенило. И у Речнику САНУ има у неким случајевима разлике, па тако уз придев *југословенски*, истина, у скупној дефиницији стоји формула „који се односи на Југославију и Југословене, који припада Југославији и Југословенима, који је пореклом из Југославије”. И поред тога, може се рећи да се све ово углавном своди на дефиницијски калуп, најчешће без семантички поларизованих примера и потврда или чак без икаквог документационог материјала. То је, уосталом, постао манир који се преноси из књиге у књигу, из једног речника у други. Ипак,

рекли бисмо да је таква пракса више неоправдана него оправдана. Она доводи до тога да многа релевантна значења остају незапажена или само овлаш наговештена, а примери и грађа језика запостављени. Овакво дефинисање оставља по страни и не казује ништа, рецимо, о националној или етничкој компоненти, а која се налази у спрегама типа *српски владар*, *српски народ*, или, о регионалној рашчлањености која се садржи у одредбама типа *босански закон*, *хрватска река*, *српске новине* и сл., изостаје, даље, указивање на административно-територијални еквиваленат придева, а што налазимо у синтагмама типа *грчка граница*, *београдска општина*, *српска фудбалска лига* и сл.; не указује се, самим тим, ни на типолошке детерминације које придеви овога типа значе, као у случајевима *швајцарски сир*, *француска капа*, на порекло везано за дати народ или регију, као у — *југословенски филм*, *енглеска историја*, на везе са становништвом, друштвеним кругом и сл. извесне регије, као у — *загребачке теме*, *босанска нарав* итд., а што би, свакако, требало препоручити лексикографима који претендују на то да се ослободе свега што је пуки шаблон и да у своме раду исправљају све оно што се може и што има своје пуно лексикографско и лингвистичко оправдање. Дobar пример, бар као начелан однос према овој врсти лексике, даје у том правцу Рјечник хрватскога или српскога језика ЈАЗУ, како у дефинисању тако и у презентирању материјала језика.